

**АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

17 травня 2024 р., м. Одеса

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
STATE INSTITUTION "SOUTH UKRAINIAN NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY
NAMED AFTER K.D. USHYNsky"**

*(Department of General and Differential Psychology,
Department of Psychiatry, Medical and Special Psychology,
Department of Theory and Methods of Practical Psychology)*

MOLDOVA STATE UNIVERSITY

(Department of Psychology)

UNIVERSITY OF THE NATIONAL EDUCATION COMMISSION, KRAKOW

(Institute of Psychology)

VILNIUS UNIVERSITY

(Institute of Psychology)

JOHNS HOPKINS UNIVERSITY

(Department of Psychology & Brain Sciences)

ODESA NATIONAL ECONOMIC UNIVERSITY

(Department of Language and Psychological and Pedagogical Training)

KHARKIV NATIONAL PEDAGOGICAL

UNIVERSITY NAMED AFTER H. S. SKOVORODA

(Department of Psychology)

CLASSICAL PRIVATE UNIVERSITY

(Department of Practical Psychology)

VASYL' STUS DONETSK NATIONAL UNIVERSITY

(Department of Psychology)

ODESA ASSOCIATION OF PSYCHOLOGISTS

**ACTUAL PROBLEMS
OF PRACTICAL PSYCHOLOGY**

Collection of scientific works

International Scientific and Practical Internet Conference

May 17, 2024

Odessa – 2024

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»**

*(кафедра загальної та диференціальної психології,
кафедра психіатрії, медичної та спеціальної психології,
кафедра теорії та методики практичної психології)*

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МОЛДОВИ

(кафедра психології)

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ КОМІСІЇ НАРОДНОЇ ОСВІТИ В КРАКОВІ

(Інститут психології)

ВІЛЬНЮСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(Інститут психології)

УНІВЕРСИТЕТ ДЖОНСА ГОПКІНСА

(кафедра психології та досліджень про мозок)

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(кафедра мовної та психолого-педагогічної підготовки)

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ

(кафедра психології)

КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

(кафедра практичної психології)

ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

(кафедра психології)

ОДЕСЬКЕ ТОВАРИСТВО ПСИХОЛОГІВ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

17 травня 2024 року

Одеса – 2024

**ПСИХОЛОГІЧНІ ВИКЛИКИ МОТИВАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ
СТУДЕНТІВ У ПЕРІОД ВОЄННОГО НАПРУЖЕННЯ**

Стеблина А.О., Дідух М.Л.283

ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ ШКОЛЯРІВ ДО НАВЧАННЯ

Плавкова Л.С.285

ПРОЯВ ТРИВОЖНОСТІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА САМООЦІНКУ У МОЛОДІ

Чекан М.О.289

**ЗНАЧЕННЯ ВПЛИВУ БАТЬКІВ ТА ВЧИТЕЛІВ НА САМООЦІНКУ
ПІДЛІТКІВ**

Урбанович А. П.292

ДИТЯЧИЙ СТРАХ ЯК ОСОБЛИВИЙ ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН

Іванькова А. Г., Денисенко А.О.294

**УСПІШНІСТЬ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ ТА ЇЇ ПСИХОЛОГІЧНІ
ДЕТЕРМІНАНТИ**

Бондар К.В., Денисенко А.О.297

**ПРОЯВ КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЙ МІЖ ДІТЬМИ ТА БАТЬКАМИ ТА
УМОВИ ЇХ ПРОФІЛАКТИКИ**

Павутницька А. С.301

**ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ В СІМ'Ї ТА ЙОГО
ВПЛИВ НА ЕМОЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ДІТЕЙ**

Кускова О. В., Чебикін О.Я.304

**ВЗАЄМОЗ'ЯЗОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ З УСПІШНІСТЮ В
НАВЧАННІ**

Бєбіна О.М.309

**ПРОЯВИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ В МІЖОСОБИСТІСНИХ
ВІДНОСИНАХ В ОНЛАЙН-СЕРЕДОВИЩІ ПІДЛІТКІВ**

Солод Є.Є.317

Секція V.

**ОСНОВНІ НАПРЯМКИ У РОБОТІ ПСИХОЛОГА-КОНСУЛЬТАНТА У
СУЧАСНИХ РЕАЛІЯХ**

**ПСИХОЛОГІЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ФОРМУВАННЯ
СТРЕСОСТІЙКОСТІ ПІДЛІТКІВ В УМОВАХ ВІЙНИ**

Скалецька Є., О., Карпич І. А.321

**ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВПРОВАДЖЕННЯ ПОЗИТИВНОЇ
ПСИХОТЕРАПІЇ У ПАЦІЄНТІВ З ПСИХОСОМАТИЧНИМИ
ЗАХВОРЮВАННЯМИ**

Гапатин С.В., Чугуєва І. Є.323

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА СІМ'ЯМ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Овощнікова М., Бабаян Ю.О.325

небезпеку або загрозу, що спонукає до активної мобілізації психічних та фізіологічних ресурсів для подолання або уникнення даної небезпеки.

Психологічні студії виявили, що властивості дитячого страху мають різноманітні відтінки, що залежать від таких факторів, як вік дитини, її темперамент, соціальне оточення, сімейні зв'язки та інші. Наприклад, в молодшому віці діти можуть виявляти більшу схильність до страху перед розлученням з батьками або перед незнайомими об'єктами, такими як темрява або страх перед відповідальністю за свої дії. У середньому та старшому віці страхи можуть проявлятися в складніших формах, пов'язаних зі страхом перед втратою соціального статусу, відмінністю від оточуючих або перед соціальним відхиленням [2, с. 16].

Доцільно також враховувати індивідуальні риси дитячого страху, такі як його інтенсивність, тип стимулу, що викликає страх, а також методи подолання страху, які можуть використовувати діти. Наприклад, деякі діти можуть прагнути активно збирати інформацію про об'єкт свого страху, з метою зменшення ступеня невизначеності та ризику. У той же час інші діти можуть шукати підтримки та захисту у дорослих або відволікатися від джерела страху шляхом його уникнення.

Висновки

Таким чином, дитячий страх, як складний психологічний феномен, становить предмет інтенсивних досліджень у різних галузях психології. Розуміння його особливостей у контексті розвитку дитини, її індивідуальних характеристик та соціокультурного середовища, має вирішальне значення для ефективної практичної роботи з дітьми та підлітками, спрямованої на забезпечення їх психічного здоров'я та адаптацію до соціального середовища.

Література

1. Вікова і педагогічна психологія: навч. посіб. / О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська та ін. К.: Каравелла, 2016. 344 с.
2. Власова О., Потонська О. Аналіз впливу дитячих страхів на формування стереотипів дорослої людини. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Серія «Соціальна робота». Том 1, №7. Київ, 2021.
3. Гребінь Н. Переживання страхів дітьми з різними особистісними особливостями. *Вісник Львівського університету*. Серія психологічні науки. 2021. Випуск 9. С. 79–87.

УСПІШНІСТЬ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ ТА ЇЇ ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ

Бондар К.В., Денисенко А.О.

*Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)*

На сучасному етапі при навчанні іноземної мови відбулися значні позитивні зміни в організаційному та змістовному аспектах. Істотно змінився соціокультурний контекст вивчення, відповідно, зросли освітня і самоосвітня функції в школі, а також їхня професійна значущість на ринку праці в цілому.

Навчання іноземним мовам, характеризується динамічною диверсифікованістю варіантів вивчення предмета, диктує необхідність привести

його вивчення відповідно до етапів і умов навчання. Це стосується не тільки обсягу освоюваного матеріалу, але і визначення пріоритетів у виборі видів формованої діяльності.

Проблема відповідності змісту навчального предмета повинна зважуватися з обліком усіх його компонентів. Так, у навчанні дітей дошкільного і молодшого шкільного віку перевага віддається ігровій сфері, а на старшому етапі предметна сторона змісту навчання повинна відбивати цікаву для учнів професійну сферу спілкування. У самому змісті навчального предмета повинні бути закладені механізми, що розкривають можливість практичного використання іноземної мови як важливого засобу розвитку і задоволення інтересів учнів, у тому числі та немовних. Успіх у навчанні визначається тим, наскільки вдається гармонізувати мету навчання і викладання предмета

Мета дослідження - проаналізувати доступну науково-методологічну літературу, виявити причини, що перешкоджають освоєнню англійської мови у підлітків та розробити рекомендації з їх подолання.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених задач використано комплекс теоретичних та емпіричних методів наукового дослідження: теоретичний аналіз та систематизація психолого-педагогічної літератури; спостереження, бесіда та психодіагностичні методики.

Індивідуальні властивості підлітків вивчалися за допомогою методики Г. Айзенка. Дослідження пізнавальних процесів здійснювалося за допомогою методик, що запропонували Мюнстерберг, Е.І. Рогов, Л.Д. Столяренко. Спрямованість на придбання знань і на відмітку досліджувалась методикою Е.П. Ільїна і Н.А. Курдюкової. Оцінка пізнавальних переваг і професійної спрямованості діагностувалась методикою А.О. Денисенко.

Зараз глобальною метою оволодіння іноземною мовою вважається прилучення до іншої культури й участь у діалозі культур. Ця мета досягається шляхом формування здатності до міжкультурної комунікації. Саме викладання, організоване на основі завдань комунікативного характеру, навчання іншомовної комунікації, використовуючи необхідні завдання і прийоми, є відмінною рисою уроку іноземної мови [1].

Навчання іноземній мові переслідує реалізацію практичних, виховних, освітніх і розвиваючих задач. Практична задача спрямована на формування в учнів комунікативної компетенції, тобто мовної активності. Загальноосвітні задачі покликані закласти основи філологічного утворення школярів; удосконалювати культуру навчання, що виявляється в специфічних комунікативних уміннях: уміння почати розмову, підтримувати її, виявляючи увагу, зацікавленість, завершити розмову. Чимала роль приділяється і виховним задачам, що складаються у вихованні в учнів оціночно-емоційного відношення до світу, позитивного відношення до іноземної мови, до культури народу, що говорять цією мовою. Розвиваючі задачі намічають шлях формування і розвитку мотиваційної й емоційної сфер особистості учнів, ціннісних орієнтирів, готовності до подальшої самоосвіти в іноземній мові [2].

Мотивація вивчення англійської мови є однією з центральних проблем методики навчання в школі. Англійська мова як предмет, володіє поруч специфічних рис, однією з яких є оволодіння шляхом навчання умінню спілкування. На жаль, на цей час, навчання англійській мові в основному має штучно-навчальний характер через відсутність у школярів «природної потреби» у її спілкуванні [3].

Всі труднощі можна звести до трьох основних груп.

1. Труднощі, зв'язані з особливостями акта слухання і мовної діяльності слухаючого.
2. Труднощі, зв'язані з особливостями мови носіїв мови.
3. Труднощі, зв'язані з особливостями цивілізації країни досліджуваної мови й оволодінням соціолінгвістичним і соціокультурним компонентами комунікативної компетенції.

Отже, сприйняття мови на слух спирається головним чином на слухове відчуття. Наші органи слуху випробують вплив від звучної мови співрозмовника. Виразність слухових відчуттів відіграє вирішальну роль у процесі розуміння мови на слух, але, сприймаючи чужу мову, ми одночасно відтворюємо чутне у формі внутрішньої мови, тому що слухове відчуття викликає слухомоторну реакцію. Отже, наявність чітких артикуляційних навичок також є умовою, що забезпечує точність і швидкість розуміння.

Сприйняття мови співрозмовника полегшується, коли ми бачимо його обличчя, стежимо за положенням органів мови, за мімікою. Зорові відчуття, хоча і не є неодмінною умовою сприйняття мови на слух, грають у ньому позитивну роль

Для оптимальної організації навчального процесу, важливо глибоке знання мотивів навчання школяра, і по-друге, уміння вірно виявляти їх і розумно керувати ними. Сприйняття іноземної мови на слух супроводжується цілим рядом труднощів, що почасти залежать від звукових особливостей кожної мови, але в більшому ступені властивих слуховому сприйняттю мови будь-якою мовою. Загальними труднощами є відсутність чіткої границі між звуками у слові та між словами в пропозиції. Утрудняє також наявність в іноземних мовах таких фонем, яких немає в рідній мові. Труднощі, зв'язані з розбіжністю між написанням і вимовою слів, особливо типова для французької й англійської мов. Наявність у свідомості графічного образу, що учиться, слова, що відрізняється від звукового, часто перешкоджають дізнаванню цього слова у звучній мові, через більшу чіткість і міцність першого.

Дуже важливу роль при сприйнятті мови іноземною мовою грає темп мови, спрямованість чи неспрямованість мови до слухаючого, звичність даного голосу для сприймаючого, наявність чи відсутність зорової опори. Усі ці фактори важливі для аудіювання будь-якою мовою. Звичайно, здається, що іноземці говорять дуже швидко, у той час як подібний же темп мови співвітчизника здається зовсім нормальним. Це відбувається тому, що ми не поспіваємо проговорювати те, що чуємо. Можливий відрив внутрішньої мови від

сприйманого, пробіли в розумінні. Це ще більше утрудняє осмислення чутного, тому що після пробілу робиться сутужніше стежити за змістом мови.

У дослідження приймали участь 50 осіб, з них 27 дівчат та 23 юнаків у віці 13 - 14 років. Діагностовані показники свідчать, що для більшості респондентів характерні такі індивідуально-психологічні прояви, як розвиток пам'яті (68%), уваги (44%), холерик (36%), сангвінік (24%), а також види репрезентивної системи: візуальний (30%), аудіальний (28%), кінетичний (26%), логічний (16%).

При цьому встановлено, що тип темпераменту не впливає на розвиток уваги, пам'яті та вид репрезентивної системи. Водночас нами визначено, що розвиток пам'яті (68%), усвідомленість 2 (високий рівень 54%), узагальнення (високий рівень 54%), класифікація (середній рівень 54%), аналогії (середній рівень 48,6%), усвідомленість 1 (середній рівень 46%), числові рядки (високий рівень 44%), розвиток уваги (44%), холерик (36%), інтерес до вивчення англійської мови (32%), має завищений рівень інтелекту 30%, візуальний вид (30%), аудіальний вид (28%), кінестичний вид (26%), сангвінік (24%), спрямованість на придбання знань (22%), логічний вид (16%), високі відмітки з англійської мови (16%), спрямованість на відмітку (8%).

Нами розглянуто і специфічні різниці між юнаками та дівчатами 13 – 14 років стосовно їхньої пізнавальної сфери та індивідуальних властивостей особистості. Отже, нами визначено, що у дівчат, порівняно з хлопцями, більш виражені показники, які простежуються на високому рівні: узагальнення (62,9%), усвідомленість 2 (55,5%), аналогії (55,5%), увага (53,5%), усвідомленість 1 (44,4%), числові рядки (44,4%), інтерес до вивчення англійської мови (40,7%), загальний рівень інтелекту (37,0%), спрямованість на придбання знань (22,2%), високі відмітки з англійської мови (22,2%). А у юнаків – розвиток пам'яті (72,7%), узагальнення (52,1%), усвідомленість 2 (52,1%), числові рядки (43,4%), усвідомленість 1 (34,7%), загальний рівень інтелекту (26,0%), спрямованість на придбання знань (21,7%), інтерес до вивчення англійської мови (17,3%).

На основі отриманих даних нами розроблені рекомендації для подолання труднощів у вивченні англійської мови, а також підібрані психологічні вправи та ігри, що поліпшують розумову діяльність, синхронізують роботу півкуль, сприяють поліпшенню запам'ятовування, підвищують стійкість уваги, полегшують процес письма.

Література

1. Гарачук. Психологічні особливості навчання іноземних мов молодших школярів. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*, 2017. Вип. 56. С. 55 – 62.
2. Маківчук Р.А. Психологічні особливості навчання англійської мови. <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/29976/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D1%96%D0%B2%D1%87%D1%83%D0%BA.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
3. Мельник К.О. Врахування вікових особливостей учнів на уроці іноземних мов. *Наукові технології навчання: наук.-метод.* 36. Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. Київ, 2016. Вип. 89 (2). С. 121 – 123.
4. Психологічні бар'єри при вивченні іноземних мов. <https://repo.snau.edu.ua/bitstream/.PDF>

5. Романова О.О., Мудрук О.В. Психологічна готовність випускників шкіл до оволодіння іноземними мовами. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 2019. Т. 2 (66). С. 98 – 101.

ПРОЯВ КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЙ МІЖ ДІТЬМИ ТА БАТЬКАМИ ТА УМОВИ ЇХ ПРОФІЛАКТИКИ

Павутницька А. С.

*Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Взаємовідносини між батьками і дітьми є однією із ключових проблем сучасності. Адже саме від ефективності цих взаємин залежить гармонійний розвиток дитини у сімейному середовищі, її адаптація, соціалізація, виховання. Проте в умовах сучасних соціальних деструкцій, воєнних викликів сьогодення, які провокують стрес і невизначеність, загострюються проблеми міжособистісних взаємин у сімейному середовищі, зокрема виникають конфлікти між батьками і дітьми. Вони можуть мати серйозний вплив на психічне та емоційне благополуччя усіх членів сім'ї, призводити до загрозливих наслідків. З огляду постає необхідність ґрунтовного дослідження конфліктних ситуацій між дітьми й батьками й формулювання умов їх профілактики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, на які спирається автор в яких розглядають цю проблему і підходи її розв'язання. Конфліктом називають зіткнення двох або більшої кількості різноспрямованих сил з метою реалізації їх інтересів в умовах протидії. Конфлікт виникає за наявності суперечливих позицій сторін. Виникнення конфліктів між дітьми і батьками часто детерміноване їх приналежністю до різних поколінь і є практично неминучим, оскільки батьки і діти сформувалися у різних суспільних і соціальних умовах, володіють різними системами цінностей, різняться світобаченням [2, с.177-181.]

Основною причиною виникнення конфліктів між батьками і дітьми є відсутність взаєморозуміння між батьками й дітьми, що часто детермінована різними цінностями, потребами й інтересами, а також спровокована невмінням або ж небажанням представників різних поколінь розуміти й сприймати іншу точку зору [4, с. 71-74].

До інших причин конфліктів між батьками і дітьми відносять нерозуміння і неврахування батьками вікових та індивідуальних особливостей і потреб дітей, невідповідність вимог й очікувань батьків можливостям і потребам дітей, загострення негативних поведінкових проявів суб'єктів взаємодії тощо. Конфлікти між дітьми й батьками провокують виникнення тривожних станів, напруженості, незадоволеності, відчуття провини, формування негативних особистісних якостей (дратівливість, невпевненість, замкнутість, неслухняність, упертість, егоїзм) [5, с. 156].